

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 listopada 2022 roku, znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. odmówił M. O. prawa do ponownego ustalenia wysokości świadczenia A. O.. W uzasadnieniu decyzji Zakład wskazał, iż przepisy nie zawierają regulacji pozwalających na ponowne przeliczenie emerytury, do której prawo ustało przed dniem 12 stycznia 2021 roku, gdyż art. 194j ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251) umożliwiającą takie przeliczenie wszedł w życie po śmierci A. O..

(decyzja – k 31-32 i k 37)

W odwołaniu z dnia 12 grudnia 2022 roku M. O. zaskarżyła wyżej wymienioną decyzję, wniosła o jej uchylenie oraz o udzielenie informacji o wysokości emerytury jaka przysługiwałaby A. O. na dzień 1 stycznia 2014 roku – na dzień od którego świadczenie to zostało przyznane – i wniosła o jego ustalenie na podstawie art. 194 j ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251).

(odwołanie k. 3)

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie wywodząc jak w uzasadnieniu decyzji.

(odpowiedź na odwołanie – k. 5-6).

W piśmie procesowym z dnia 24 października 2021 roku M. O. poparła odwołanie i zgodziła się z hipotetycznym przeliczeniem emerytury zmarłej A. O., dokonany przez organ rentowy na podstawie art. 194j ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz wskazanym tam wyrównaniem za okres od dnia 5 grudnia 2013 roku do dnia 30 września 2016 roku w wysokości 1550,54 zł.

(pismo procesowe k 39)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. O. urodziła się w dniu (...).

(okoliczność bezsporna)

Decyzją z dnia 27 listopada 2008 roku ZUS (...) Oddział w Ł. przyznał A. O. prawo do emerytury w wieku obniżonym (art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) od dnia 5 września 2008 roku.

(decyzja k 150 akt ZUS)

Wnioskiem z dnia 6 grudnia 2013 roku A. O. wystąpiła o przyznanie jej prawa do emerytury z tytułu wieku

(wniosek k 1-8 akt ZUS)

Decyzją z dnia 16 stycznia 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. przyznał skarżącej emeryturę po osiągnięciu wieku emerytalnego tj. od dnia 5 grudnia 2013 roku, której wysokość obliczono według zasad określonych w art. 25 i 26 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.), w tym zgodnie z obowiązującym wówczas przepisem art. 25 ust. 1b tej ustawy, stanowiącym, że podstawę obliczenia emerytury pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot emerytur przyznanych na podstawie art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wysokość emerytury na dzień 1 stycznia 2014 r. została ustalona na kwotę 1367,88 zł brutto miesięcznie. Wypłata emerytury została zawieszona, gdyż korzystniejszym świadczeniem była dotychczasowa emerytura wcześniejsza.

(decyzja k. 39-41 akta ZUS)

Wyrokiem z 6 marca 2019 roku wydanym w sprawie sygn. akt P 20/16 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 25 ust. 1 b ustawy z dnia 17 12 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 oraz z 2019 poz. 39) w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 września 2017 roku w zakresie w jakim dotyczy urodzonych w r. kobiet które przed dniem 1 stycznia 2013 roku nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

(okoliczność bezsporna)

W dniu 12 kwietnia 2019 roku A. O. złożyła w ZUS-ie skargę o wznowienie postępowania i ponowne przeliczenie emerytury w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego oraz wypłacenie wyrównania za wcześniejsze lata od osiągnięcia 60 roku życia.

(wniosek k. k 119-120 i k 126 akta ZUS)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł., postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2019 roku, wznowił postępowanie w sprawie zakończonej decyzją z dnia 16 stycznia 2014 roku, dotyczącą A. O. na podstawie art. 149 KPA z uwagi na orzeczenie przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności z Konstytucją art. 25 ust 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

(postanowienie k. 127 akta ZUS)

Decyzją z dnia 26 kwietnia 2019 roku organ rentowy odmówił uchylenia decyzji z dnia 16 stycznia 2014 r. i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa. W uzasadnieniu wskazał, że zgodnie z art. 146 § 1 KPA uchylenie decyzji z powodu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, na podstawie którego została wydana decyzja nie może nastąpić, jeżeli od doręczenia decyzji upłynęło pięć lat. W takim przypadku, zgodnie z art. 151 § 2 KPA organ administracji publicznej ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonej decyzji z naruszeniem prawa. Organ rentowy wskazał, że uchylenie decyzji nie jest możliwe z uwagi na upływ 5 lat od jej doręczenia.

(decyzja k. 128 akta ZUS)

Sąd Okręgowy w Łodzi VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 28 stycznia 2020 roku, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym sprawy z odwołania A. O. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w Ł. z dnia 26 kwietnia 2019 roku znak (...) o wznowienie postępowania o wysokość emerytury, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał dodatkowo A. O. prawo do przeliczenia emerytury przyznanej decyzją z dnia 16 stycznia 2014 roku znak (...), bez pomniejszania jej wysokości o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, poczynając od dnia 1 kwietnia 2016 roku, w pozostałym zakresie wnioski oddalił odwołanie.

(wyrok z dnia 28 stycznia 2020 roku, k. 13 akt sygn. VIII U 2579/19)

W dniu 25 lutego 2020 roku do akt sprawy wpłynęła apelacja organu rentowego.

(apelacja organu rentowego k. 27-29 akt sygn. VIII U 2579/19)

W dniu 4 listopada 2020 roku A. O. zmarła.

(akt zgonu k. 43 akt sygn. VIII U 2579/19)

W dniu 27 września 2021 roku Sąd Apelacyjny w Łodzi zawiesił postępowanie dotyczące uchylecia decyzji i ustalenia wysokości emerytury z odwołania A. O. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w Ł. z dnia 26 kwietnia 2019 roku znak (...), na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c.

(postanowienie z dnia 27 września 2021 roku k. 44 akt sygn. VIII U 2579/19 - III AUa 778/20)

W dniu 22 listopada 2021 roku Sąd Apelacyjny w Łodzi podjął postępowanie z udziałem następcy prawnego – córki A. M. O., dotyczące uchylecia decyzji i ustalenia wysokości emerytury z odwołania A. O. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w Ł. z dnia 26 kwietnia 2019 roku znak (...).

(postanowienie z dnia 22 listopada 2021 roku k. 50 akt sygn. VIII U 2579/19 - III AUa 1499/21)

Wyrokiem z dnia 12 sierpnia 2022 roku wydanym w sprawie III AUa 1499/21 Sąd Apelacyjny w Łodzi zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie A. O., popierane przez następcę prawnego M. O., natomiast wnioszek A. O. o ponowne ustalenie wysokości emerytury na przyszłość, podtrzymany przez jej następcę prawnego M. O. (o ponowne ustalenie wysokości emerytury należnej A. O. w trybie art. 194j ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) – przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. celem rozpoznania.

Jednocześnie w uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny wskazał, że trudno podzielić stanowisko organu rentowego, że nie została wydana decyzja w trybie ustawy z uwagi na zgon A. O. przed upływem terminu 6 miesięcy, po którym ZUS mógł wydać taką decyzję. Sąd Apelacyjny podniósł, że w przypadkach kiedy nastąpiło wznowienie postępowania i nie zostało to postępowanie zakończone ponowne ustalenie wysokości emerytury następuje z urzędu po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, a owe 6 miesięcy już minęło. Sąd podkreślił również, że nie doszło do zaspokojenia roszczeń. Dlatego w ocenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy winien rozważyć wydanie na wnioszek spadkobiercy, który Sąd przekazał do ZUS, decyzji ponownie ustalającej wysokość emerytury ubezpieczonej na podstawie art. 194j ustawy. Sąd Apelacyjny zajął jednoznaczne stanowisko wskazując, że zgon A. O. nie stanowi przeszkody do wydania takiej decyzji, skoro postępowanie z mocy pierwotnego wniosku toczyło się z udziałem następcy prawnego zmarłej ubezpieczonej

(wyrok z dnia 12 sierpnia 2022 roku, k. 72, uzasadnienie k 100-101 akt sygn. VIII U 2579/19 - III AUa 1499/21)

Sporną decyzją z dnia 23 listopada 2022 roku, znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. rozpoznał przekazany przez Sąd Apelacyjny w Łodzi wnioszek A. O. o ponowne ustalenie wysokości emerytury na przyszłość, podtrzymany przez jej następcę prawnego M. O. i odmówił M. O. prawa do ponownego ustalenia wysokości świadczenia A. O.. W uzasadnieniu decyzji Zakład wskazał, iż przepisy nie zawierają regulacji pozwalających na ponowne przeliczenie emerytury, do której prawo ustało przed dniem 12 stycznia 2021 roku, gdyż art. 194j ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251) umożliwiające takie przeliczenie wszedł w życie po śmierci A. O..

(decyzja – k 37)

Zgodnie z hipotetycznym przeliczeniem emerytury A. O. na podstawie art. 194j ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251), to jest bez pomniejszania jej wysokości o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, przyznawanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, w okresie od dnia 5 grudnia 2013 roku (data przyznania emerytury w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego) do dnia 30 września 2016 roku emerytura powszechna jest wyższa od pobieranej przez A. O. w tym czasie emerytury i przysługuje za ten okres wyrównanie w wysokości 1550,54 zł. W pozostałym okresie tj. od dnia 1 października 2016 r. do dnia zgonu A. O. w dniu 4 listopada 2020 roku, pobierana przez nią emerytura była wyższa od wyliczonej przy zastosowaniu wskazanego przepisu art. 194j ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

(bezsporne; hipotetyczne wyliczenia k 35-36)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane dokumenty, których wartości dowodowej nie podważyła żadna ze stron.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie M. O. jest zasadne.

Przedmiotem sporu było ustalenie czy zasadne jest żądanie ponownego ustalenia wysokości świadczenia A. O. na podstawie art. 194j ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251), który wszedł w życie po śmierci A. O..

Na wstępie rozważań należy wskazać, że zgodnie z art. 136 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251.) w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba. Osoby wymienione w ust. 1 mają prawo do udziału w dalszym prowadzeniu postępowania o świadczenia, nieukończonego wskutek śmierci osoby, która o te świadczenia wystąpiła (ust. 2). Roszczenia o wypłatę świadczeń, o których mowa w ust. 1, wygasają po upływie 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której świadczenia przysługiwały, chyba że przed upływem tego okresu zgłoszony zostanie wniosek o dalsze prowadzenie postępowania (ust. 3).

Wobec powyższego Sąd uznał, że odwołująca M. O. - córka zmarłej w dniu 4 listopada 2020 roku A. O., jest osobą uprawnioną do udziału w dalszym prowadzeniu postępowania o przeliczenie świadczenia, nieukończonego wskutek śmierci A. O., która o przeliczenie emerytury wystąpiła do organu rentowego wnioskiem z dnia 12 kwietnia 2019 roku. A. O. złożyła wówczas w ZUS-ie skargę o wznowienie postępowania, ale również zawarła wniosek o ponowne przeliczenie emerytury w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego.

Przechodząc do rozważenia zasadności odwołania należy przypomnieć, że spór w przedmiotowej sprawie powstał w związku z tym, że Trybunał Konstytucyjny 6 marca 2019 roku wydał wyrok w sprawie o sygn. P 20/16, w którym orzekł o niezgodności z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 roku, w zakresie, w jakim dotyczy kobiet urodzonych w (...) roku, które przed dniem 1 stycznia 2013 roku nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy.

Konsekwencją każdego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, wynikająca z art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, jest to, że takie orzeczenie stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 z późn. zm.), zwana dalej ustawą emerytalną, nie zawiera odpowiedniej regulacji określającej wprost zasady i tryb postępowania w omawianym przypadku. Jednak orzeczenie, o którym mowa w art. 190 ust. 4 Konstytucji, stanowi samodzielną i szczególną podstawę wznowienia postępowania, wymienioną *expressis verbis* w przepisach regulujących postępowanie zarówno sądowe (art. 4011 k.p.c. i art. 540 § 2 k.p.k.), jak i administracyjne (art. 145a k.p.a.).

W myśl art. 124 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w postępowaniu w sprawach o świadczenia określone w niej stosuje się przepisy kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że ustawa stanowi inaczej. Za przepis, na podstawie którego może dojść do wzruszenia decyzji organu rentowego wydanej w oparciu o akt normatywny uznany orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego za niezgodny z Konstytucją, należy zatem

uznać art. 145a k.p.a., zgodnie z którym można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja (§ 1). We wskazanej sytuacji skargę o wznowienie postępowania wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, czyli dnia jego ogłoszenia w dniu 21 marca 2019 roku.

Ubezpieczona A. O. wystąpiła ze skargą o wznowienie postępowania w dniu 12 kwietnia 2019 roku, a zatem w terminie.

W tym miejscu wymaga zaznaczenia, że w orzecznictwie panuje pogląd o retroaktywnym skutku orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego derogujących konkretne przepisy jako niezgodne z Konstytucją RP, który należy rozumieć w ten sposób, że uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją przepis prawa nie może być stosowany przez sądy i inne organy w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, oraz wyroki Sądu Najwyższego: z 5 września 2001 r., II UKN 542/00, z 12 czerwca 2002 r., II UKN 419/01, z 27 września 2002 r., II UKN 581/01, z 18 grudnia 2002 r., (...) PKN 668/01, z 24 stycznia 2006 r., (...) PK 116/05). Od tej zasady istnieją wyjątki między innymi określone w art. 190 ust. 3 Konstytucji RP. Stosownie do tego przepisu orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i z tym samym dniem następuje utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego, którego dotyczyło orzeczenie Trybunału. Jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny - dwunastu miesięcy. Tak więc przepis art. 190 ust. 3 ustawy zasadniczej przewiduje możliwość odroczenia przez Trybunał Konstytucyjny daty utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego uznanego za niekonstytucyjny. Innym wyjątkiem od zasady wstecznej mocy obowiązującej orzeczeń Trybunału jest sytuacja, w której skuteczność wyroku Trybunału Konstytucyjnego *ex tunc* naruszałaby zasadę ochrony praw słuszenie nabytych (art. 2 Konstytucji RP). W takim przypadku należy przyjąć, że wyrok Trybunału nie działa *ex tunc* w zakresie, w jakim naruszałoby to wspomnianą wyżej zasadę konstytucyjną (wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2011 r., sygn. akt: II CSK 335/10). W niniejszej sprawie jednak Trybunał Konstytucyjny nie odroczył daty utraty mocy obowiązującej art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Zatem należy stwierdzić, że z dniem ogłoszenia wyroku przepis ten przestał istnieć w obowiązującym stanie prawnym.

Warto dodać, że podobne skutki działające *ex tunc* wywołuje wznowienie postępowania administracyjnego po wydaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego, na mocy którego został uznany za niezgodny Konstytucją RP akt normatywny będący uprzednio podstawą wydania decyzji przez organ administracji publicznej, w tym organ rentowy. Wznowione postępowanie administracyjne zamyka wydanie jednej z decyzji wymienionych w przepisie art. 151 k.p.a. Jak wskazuje się w piśmiennictwie, nowa decyzja organu rentowego powinna uchylać wszelkie skutki aktu wydanego na podstawie wadliwie skonstruowanej normy, w tym poprzednio wydane decyzje. Zadaniem organu rentowego w takiej sytuacji jest zatem ponowne zbadanie sprawy w oparciu o stan prawny istniejący po wydaniu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny. Swą decyzją organ rentowy powinien objąć okres po wydaniu decyzji wadliwej, co prowadzi do wniosku, że decyzja wydana na podstawie art. 151 k.p.a. kształtuje prawo ubezpieczonego wstecz, sięgając do okresu obowiązywania decyzji uchylonej. Innymi słowy, wzruszalność prawomocnych i negatywnych decyzji rentowych w trybie przewidzianym przez art. 145a § 1 k.p.a. powinna zapewnić zainteresowanym odzyskanie pełni praw do świadczeń od momentu ich pozbawienia lub ograniczenia (por. Jacek Chmiel, Paweł Zaborniak "Wznowienie postępowania w sprawie emerytalno-rentowej po wyroku Trybunału Konstytucyjnego", Służba Pracownicza z 2013 r. Nr 1, str. 25-27).

W rozpatrywanym przypadku skuteczność *ex tunc* wskazanego wyżej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego nie narusza zasady ochrony praw nabytych A. O., jak i pozostałych kobiet urodzonych w (...) roku, a wręcz pozwala na chronienie tych praw, bo prowadzi do reaktywacji przyznania prawa do wypłacenia emerytury w wysokości, w jakiej ubezpieczona powinna ją otrzymywać w sytuacji, gdyby nigdy nie istniał art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Ponadto z sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie wynika, aby przedmiotowe orzeczenie miało działać jedynie na przyszłość.

W tym miejscu należy przypomnieć, że wyrokiem z dnia 12 sierpnia 2022 roku wydanym w sprawie III AUa 1499/21 Sąd Apelacyjny w Łodzi wniosek A. O. o ponowne ustalenie wysokości emerytury na przyszłość, podtrzymany przez jej następcę prawnego M. O., o ponowne ustalenie wysokości emerytury należnej A. O. w trybie art. 194j ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w Ł. celem rozpoznania, zaś sporna decyzja jest wykonaniem wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi. Jednocześnie w uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny wskazał, że trudno podzielić stanowisko organu rentowego, że nie została wydana decyzja w trybie ustawy z uwagi na zgon A. O. przed upływem terminu 6 miesięcy, po którym ZUS mógł wydać taką decyzję. Sąd Apelacyjny podniósł, że w przypadkach kiedy nastąpiło wznowienie postępowania i nie zostało to postępowanie zakończone ponowne ustalenie wysokości emerytury następuje z urzędu po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, a owe 6 miesięcy już minęło. Sąd podkreślił również, że nie doszło do zaspokojenia roszczeń. Dlatego w ocenie Sądu Apelacyjnego organ rentowy winien rozważyć wydanie na wniosek spadkobiercy, który Sąd przekazał do ZUS, decyzji ponownie ustalającej wysokość emerytury ubezpieczonej na podstawie art. 194j ustawy. Sąd Apelacyjny zajął jednoznaczne stanowisko wskazując, że zgon A. O. nie stanowi przeszkody do wydania takiej decyzji, skoro postępowanie z mocy pierwotnego wniosku toczyło się z udziałem następcy prawnego zmarłej ubezpieczonej.

W odwołaniu organ rentowy stanął na stanowisku, że brak jest podstaw do wydania decyzja w trybie ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1222). Zakład Ubezpieczeń Społecznych podniósł, że A. O. zmarła w dniu 4 listopada 2020 r., a więc przed nadejściem terminu wydania decyzji ponownie ustalającej wysokość emerytury w trybie art. 194j ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zdaniem organu rentowego, oznacza to, że nie ma podstaw do przyjęcia, iż w dacie zgonu zmarłej przysługiwało świadczenie w nowej wysokości.

Stosownie do art. 194j cytowanej ustawy emerytalnej:

1. Kwotę emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ubezpieczonemu urodzonemu w (...) r., który wcześniej pobierał emeryturę wymienioną w art. 25 ust. 1b na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r., ustala się ponownie od podstawy ustalonej z zastosowaniem art. 194i.
2. Przeliczeniu podlega podstawa obliczenia emerytury przyjęta w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury.
3. Do ustalenia nowej kwoty emerytury przyjmuje się średnie dalsze trwanie życia przyjęte w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury, a następnie uwzględnia się kolejne zmiany wysokości świadczenia.
4. Emerytura w ponownie ustalonej wysokości przysługuje od dnia, od którego podjęto wypłatę emerytury przyznanej na podstawie art. 24, a w przypadku gdy prawo do tej emerytury było zawieszona - od dnia, od którego mogłaby być podjęta jej wypłata.
5. Jeżeli ponownie ustalona wysokość emerytury przyznanej na podstawie art. 24 jest wyższa od wypłacanej dotychczas, emerytowi wypłaca się wyrównanie. Kwotę wyrównania stanowi różnica między sumą kwot emerytur, jakie przysługiwałyby w okresie od dnia, o którym mowa w ust. 4, do dnia wydania decyzji, o której mowa w ust. 1, z uwzględnieniem ich waloryzacji, a sumą kwot wypłaconych w tym okresie.

Stanowisko przedstawione w odwołaniu organ rentowy wywodził z kolei z treści art. 194i ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który stanowi, że do ustalenia podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ubezpieczonego urodzonego w (...) r., nie stosuje się przepisu art. 25 ust. 1b, jeżeli wniosek o przyznanie tej emerytury zgłosił w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251), pod warunkiem że prawo do emerytury przed osiągnięciem wieku emerytalnego ma ustalone na podstawie wniosku złożonego przed dniem 1 stycznia 2013 r.

Stanowiska organu rentowego nie można uznać za prawidłowe, ponieważ określony w art. 194i ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych 6-miesięczny termin do złożenia wniosku o przyznanie emerytury, która zostanie obliczona z pominięciem art. 25 ust. 1b ostatnio powołanej ustawy, w okolicznościach sprawy niniejszej nie ma zastosowania. Stosownie bowiem do art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251) w pozostałych przypadkach (w których postępowanie zostało wszczęte wskutek wznowienia postępowania i nie zakończyło się zaspokojeniem roszczeń w całości) ponowne ustalenie wysokości emerytury na podstawie art. 194j ustawy zmienianej w art. 1 (tj. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) następuje z urzędu po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

(podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 14 lipca 2021 r. III AUa 835/20)

W tym miejscu należy przypomnieć, że postępowanie w sprawie niniejszej zostało wszczęte postanowieniem organu rentowego z dnia 26 kwietnia 2019 roku, którym zostało wznowione postępowanie w sprawie zakończonej decyzją z dnia 16 stycznia 2014 r. o przyznaniu emerytury w powszechnym wieku emerytalnym. Zgodnie więc z ostatnio powołanym przepisem art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1222), organ rentowy był zobowiązany do wydania z urzędu decyzji ponownie ustalającej wysokość emerytury A. O. na podstawie art. 194j ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgon A. O. w dniu 4 listopada 2020 roku, wbrew odmiennemu zapatrywaniu organu rentowego, nie stanowił przeszkody do wydania takiej decyzji, bowiem postępowanie w sprawie niniejszej toczyło się z udziałem następcy prawnego zmarłej ubezpieczonej - córki M. O.. Znajduje to oparcie w treści art. 136 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W ocenie Sądu przepisy ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, które weszły w życie w dniu 10 lipca 2020 r., nie przewidują składania wniosków o przeliczenie emerytur powszechnych i przeliczenie to odbywa się z urzędu. Konsekwencją powyższego jest, że w momencie wejścia w życie przepisów przedmiotowej ustawy stworzona została dla osób uprawnionych (ubezpieczonych urodzonych w roku 1953 r., którzy mają ustalone prawo do emerytury w wieku powszechnym pomniejszone o kwoty wypłaconych uprzednio emerytur wcześniejszych) ekspektatywa - prawo do uzyskania wyrównania świadczenia emerytalnego za okres od daty przyznania emerytury powszechnej (od momentu, od którego możliwa byłaby wypłata świadczenia). Już bowiem na dzień wejścia w życie przepisów nowelizujących A. O. spełniała wszystkie przesłanki do przeliczenia przysługującej jej emerytury powszechnej od daty przyznania świadczenia.

Wskazana wyżej ekspektatywa winna "przejsć", w ocenie Sądu, na - w tym wypadku - córkę osoby uprawnionej - analogicznie jak w przypadku świadczeń niezrealizowanych w myśl przepisu art. 136 cytowanej ustawy emerytalnej, pomimo, że w przypadku wyrównań unormowanych cytowaną ustawą z dnia 19 czerwca 2020 r. nie było możliwe postępowanie wnioskowe.

(podobne stanowisko zajął Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu w wyroku z dnia 22 czerwca 2021 r. III U 320/21; Sąd Okręgowy w Łodzi w wyroku z dnia 12 sierpnia 2022 r. VIII U 9/22; Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie w wyroku z dnia 13 stycznia 2022 r. VII U 850/21)

Podkreślić należy ponownie, że A. O. już w 2019 r. wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o ponowne obliczenie świadczenia zgodnie z ustawą z 19 czerwca 2020 r. Organ rentowy poinformował A. O., że ponowne ustalenie wysokości emerytury powszechnej zostanie dokonane z urzędu po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej.

Powyzsza ekspektatywa powstała już w momencie wejścia w życie przepisów nowelizujących ustawę o emeryturach i rentach z FUS, a więc jeszcze w lipcu 2020 r. Okoliczność, że ustawodawca wskazał jako datę przeliczenia świadczeń okres 6-miesięczny po dniu wejścia w życie ustawy, tj. 12 stycznia 2021 r. (kierując się najprawdopodobniej możliwościami technicznymi organów rentowych), nie zmienia istoty regulacji. Ustawa wprost nakazuje przeliczenie

podstawy obliczenia emerytury przyjętej w decyzji o ustaleniu prawa do emerytury, bez zastosowania przepisu art. 25 ust. 1b oraz wypłatę wyrównania - jeżeli ponownie ustalona wysokość emerytury przyznanej na podstawie art. 24 jest wyższa od wypłacanej dotychczas.

Wydanie decyzji, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie może uzasadniać potraktowania A. O., a właściwie jej następczyni prawnej, w sposób odmienny od potraktowania innych kobiet urodzonych w (...) r., które skorzystały z dobrodziejstwa ponownego ustalenia wysokości emerytury z pominięciem z art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Pozostawałoby to w rażącej sprzeczności z zasadą równości przewidzianą w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

(podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 14 lipca 2021 r. III AUa 835/20)

W związku z tym należało jedynie sprawdzić, czy wysokość emerytury przyznanej A. O. decyzją z dnia 16 stycznia 2014 roku, ponownie ustalona z pominięciem art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, byłaby dla zmarłej korzystniejsza.

W wykonaniu zarządzenia sądu z dnia 12 września 2023 r. (k. 33v) organ rentowy przedstawił Sądowi Okręgowemu hipotetyczne wyliczenie, zgodnie z którym po przeliczeniu emerytury A. O. na podstawie art. 194j ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1251), to jest bez pomniejszania jej wysokości o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, przyznawanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, w okresie od dnia 5 grudnia 2013 roku (data przyznania emerytury w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego) do dnia 30 września 2016 roku emerytura powszechna jest wyższa od pobieranej przez A. O. w tym czasie emerytury i przysługuje za ten okres wyrównanie w wysokości 1550,54 zł. W pozostałym okresie tj. od dnia 1 października 2016 r. do dnia zgonu A. O. w dniu 4 listopada 2020 roku, pobierana przez nią emerytura była wyższa od wyliczonej przy zastosowaniu wskazanego przepisu art. 194j ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Kierując się powyższymi ustaleniami oraz poczynionymi rozważaniami prawnymi, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję orzekając jak w sentencji wyroku.

D.J.